

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการแบ่งปันและการปรับตัว ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน และเพื่อเสนอแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและสนับสนุนด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากข้อมูลปฐมภูมิของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 2,064 ชุมชน อาศัยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) วิเคราะห์ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ ข้อเสนอแนะ และแนวทางเตรียมความพร้อมของชุมชนในด้านทรัพยากรธรรมชาติ กรณีวิเคราะห์เชิงปริมาณ จะอภิปรายผลด้วยสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กรณีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) มาประมวลเพื่อยืนยันหรือเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า วิธีการเตรียมความพร้อมในองค์กร(อปท.)ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เมื่อเปิดประชาคมอาเซียน การวิจัยพบว่า มีทั้งหมด 16 ประเด็น สำหรับแนวทางรับมือการเตรียมความพร้อมในองค์กร(อปท.)ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 12 ประเด็น ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในองค์กร (อปท.) ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 15 ประเด็น และสำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในองค์กร (อปท.) ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 12 ประเด็น เช่น การออกกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การไม่ออกเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินให้แก่ชาวต่างชาติ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปลูกจิตสำนึกในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ส่วนวิธีการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เมื่อเปิดประชาคมอาเซียน การวิจัยพบว่า มีทั้งหมด 13 ประเด็น สำหรับแนวทางรับมือการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 7 ประเด็น ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้กับชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 10 ประเด็น และสำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้กับชุมชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 7 ประเด็น เช่น การออกกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การไม่ออกเอกสารสิทธิใน และการ

จัดการด้านขยะ/บ่อบำบัดน้ำเสีย ส่วนความช่วยเหลือที่ต้องการและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ (1) เชิญวิทยากรเข้ามาให้ความรู้อาเซียน ความรู้ด้านภาษา และกระตบเชิงบวกเชิงลบ รวมถึงโอกาสในการพัฒนาชุมชนหลังเปิดประชาคมอาเซียนและจัดทำคู่มือเผยแพร่ในเรื่องของอาเซียน (2) แนะนำวิธีการเตรียมความพร้อมในการรับมือจากแรงงานต่างด้าว และปัญหาโรคติดต่อ (3) เข้ามาช่วยส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวในชุมชน และ (4) ประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน และร่วมหาวิธีแก้ไขร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนในท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ในกระบวนการกำหนดกลยุทธ์แผนเพิ่มขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เริ่มจากการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในขององค์กร พบว่า ปัจจัยภายในด้านจุดแข็งที่ชุมชนพิจารณาเลือก คือ การให้ความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดิน และน้ำ และด้านจุดอ่อน คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ส่วนปัจจัยภายนอกที่จะนำมากำหนดกลยุทธ์นั้น ด้านโอกาสชุมชนได้พิจารณาเลือก คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดูแลสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและด้านอุปสรรค คือ การแข่งขันด้านทรัพยากร และการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง จากนั้นทำการกำหนดกลยุทธ์ได้ 4 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) กลยุทธ์พลิกฟื้น (turn around strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายในภายในด้อยแต่ปัจจัยภายนอกเอื้อ โดยสร้างกลยุทธ์จากโอกาส (opportunity) และจุดอ่อน (weakness) ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาปิดจุดอ่อนภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์พลิกฟื้น คือ อปท. ส่งเสริมกิจกรรมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์เพื่อแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำจากเศษของเหลือทางการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต (2) กลยุทธ์ตัดทอน (retrenchment strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกจุดและปัจจัยภายในด้อย โดยสร้างกลยุทธ์จาก อุปสรรค (threat) และจุดอ่อน (weakness) ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและปิดจุดอ่อนภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์ตัดทอน คือ อปท. ขอความร่วมมือจากประชาชนในการตระหนักถึงการใช้น้ำที่ประหยัดที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) กลยุทธ์เชิงรุก (aggressive strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกเอื้อและปัจจัยภายในเด่น โดยสร้างกลยุทธ์จาก โอกาส (opportunity) และจุดแข็ง (strength) ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกประสานกับจุดแข็งภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์เชิงรุก คือ อปท. ออกกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและอปท. ออกกฎระเบียบในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน และ (4) กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (stability strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายในดี แต่มีปัจจัยภายนอกไม่เอื้ออำนวย โดยสร้างกลยุทธ์จาก อุปสรรค

(threat) และจุดแข็ง (strength) ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและใช้จุดแข็งภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ คือ อดทน. ออกกฏระเบียบเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน โดยจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่ได้สร้างไว้ เป็นการนำแผนไปสู่การดำเนินงาน ซึ่งโครงการในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ที่ให้ชุมชนเข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้ ได้จัดทำ “โครงการยกระดับผลผลิต และเพิ่มคุณภาพทางการเกษตรสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์อาเซียน” เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงาน/ชุมชนรับรู้และเข้าใจเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2560 และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาทักษะ (ด้านภาษา ด้านสื่อเทคโนโลยี และสื่อประชาสัมพันธ์) ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของข้าราชการ รวมทั้งเพื่อสร้างเครือข่ายกับประชาชนในการขับเคลื่อนการเป็นประชาคมอาเซียน โดยโครงการดังกล่าวได้ผ่านการจัดทำแผนงานและโครงการผ่านเทศบาลัญญัติขององค์กรชุมชน และได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2560 ซึ่งโครงการวิจัยในระยะต่อไปจะได้ดำเนินการปฏิบัติการและติดตาม ประเมินผล เพื่อให้เกิดผลสัมบูรณ์ของกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ในกรอบประชาคมอาเซียน ซึ่งจะเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นต่อไป

Abstract

This research aims to develop the potentiality in natural resource management of Chiang Mai communities under ASEAN community and propose guidelines to increase the potentialities to manage natural resources of communities in Chiang Mai under ASEAN community. It is the qualitative research and supported by quantitative research from primary data of 2,064 communities in Chiang Mai. Participatory action research including positive and negative analysis were used in this study. Descriptive analysis such as mean, percentage and standard deviation as well as content analysis were also used to fulfill the quantitative data.

The study was that there were 18 issues for local administrative organizations to make the readiness for natural resource management and 12 issues as the guidelines to make the readiness for natural resource management. There were 15 problems of natural resource that local administrative organizations have to manage with 12 issues of guidelines to solve problems such as setting the regulations for natural resources use, for example, they do not give certificate ownership to foreigners, promote participation among communities to look after natural resources in communities. Concerning the ways to make the readiness for natural resources management, there were 7 guidelines to make the readiness with 10 problems for communities to operate natural resource management. In addition, there were 4 guidelines for communities make the readiness for natural resource management. There were 10 problems for operation to manage natural resource management. There were 7 guidelines for communities to solve problems such as set the rules how to use natural resources usefully, how to manage garbage. As a result, communities asked for help to manage natural resources; 1) invite experts to give knowledge concerns ASEAN, language and make ASEAN manuscript; 2) suggest how to make the readiness for skill workers and contagious diseases; 3) promote and motivate community tourism; 4) make the cooperation with community leaders and communities in order to make people understand.

The process of setting strategies to increase the potentialities in natural resource management was that the strength that community chose that they want to know how to use land

and water efficiently. The weakness was degradation use of natural resources. The opportunity that communities chose was to arrange activities to look after environment and natural resource conservation and obstacles was they used natural resources extravagantly. As a result, 4 strategies were set to increase the potentialities of communities. They consisted of 1) turn around strategy which local administrative organizations promote activities to look after environment and conserve to solve problems of forest degradation such as produce fermentation from waste materials of agriculture 2) retrenchment strategy was that local administrative organizations ask for people to realize how to use resource maximization; 3) aggressive strategy was that local set the regulations concerning how to conserve community tourism and 4) stability strategy was that local administrative organization set the rules to control natural resource use in communities. As a result, communities who participated in the research had made the project namely "project to enhance the productivity and increase quality of agriculture to reach the standard of ASEAN organic agriculture."

This project had provided knowledge and skill both in language and media of public relations for civil servants and created network with local people to become ASEAN community. This project was supported by local administrative organization in 2018. The next phase of study will follow up and evaluate the result of study to fulfill the strategy to increase the potentiality of communities under ASEAN community.